

มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม

มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม
Nakhon Pathom Rajabhat University

รายวิชาเครื่องตีไทย 2

บทที่ 4 เพลงเกร็ดสำหรับฆ้องวงใหญ่

เพลงนาคเกี้ยว สองชั้น เพลงแสนเสนาะ สามชั้น
และเพลงสุรินทราทู สามชั้น

เพลงเกร็ด

เพลงเกร็ดจากคำอธิบายของศาสตราจารย์ ดร.อุทิศ นาคสวัสดิ์ ในหนังสือทฤษฎีและปฏิบัติดนตรีไทย ภาค 1 ว่าด้วยหลักและทฤษฎีดนตรีไทย อธิบายไว้ว่า บรรดาเพลงที่มีได้เรียบเรียงเข้าเป็นชุดต่าง ๆ เช่นเป็น เพลงเรื่อง เพลงตับ เพลงเถา และเพลงอื่น ๆ นั้นเรียกว่าเป็นเพลงเกร็ด เพลงชนิดนี้มีไว้สำหรับใช้บรรเลงในเวลาสั้น ๆ (อุทิศ นาคสวัสดิ์, 2530, หน้า 137)

ดังนั้นเพลงต่าง ๆ ที่ถูกนำมาบรรเลงเป็นเอกเทศ เราจะเรียกเพลงนั้นว่าเป็นเพลงเกร็ด เช่น เพลงแขกบรเทศ เถา เมื่อบรรเลงแขกบรเทศ สองชั้น ก็จะถือว่าเป็นเพลงเกร็ด

เพลงนาคเกี้ยว สองชั้น

ข้อมูลจากหนังสือฟังและเข้าใจเพลงไทย โดยครุมนตรี ตราโมท และวิเชียร กุลตัญญ์อธิบายว่า เพลงนาคเกี้ยวที่นักร้องนักดนตรีใช้ร้องและบรรเลงกันอยู่เป็นสามัญนี้ มีลีลา ของทำนองอย่างเพลงสามชั้น อยู่มาก จึงทำให้นักร้องและนักดนตรีมักจะเข้าใจผิดคิดว่า เป็นเพลงในอัตราสามชั้น แต่ที่แท้ันั้น เพลงนี้เป็น เพลงสองชั้น ซึ่งเป็นเพลงที่มีมาแต่โบราณ เดิมชื่อว่า “เพลงนาคเกี้ยวพระสุเมรุ” บรรเลงรวมอยู่ในเพลงตับ เรื่องนางกราย เพลงตับนี้มีอยู่ด้วยกัน 7 เพลง คือ เพลงนางกราย เพลงนางเยื้อง เพลงสร้อยตำนาน เพลงนาค เกี้ยวพระสุเมรุ เพลงพระรามตามกวาง เพลงพระราม (คีน) นคร และเพลงพระรามเดินดง (มนตรี ตราโมท และวิเชียร กุลตัญญ์, 2523, หน้า 371-372)

เพลงนาคเกี้ยว สองชั้น (ท่อน 1)

เพลงนาคเกี้ยว สองชั้น (ท่อน 2)

เพลงแสนเสนาะ สามชั้น

ข้อมูลจากหนังสือฟังและเข้าใจเพลงไทย โดยครูมนตรี ตราโมท และวิเชียร กุลตัญญ์อธิบายว่าเพลงแสนเสนาะ สองชั้นเป็นของเก่า ได้มีผู้นำมาแต่งทำนองร้องเป็นสามชั้น สำหรับร้องในการเล่นสัทวาขึ้นก่อน ต่อมาครูบัว คนระนาด มีชื่อผู้หนึ่งจึงได้แต่งทำนองดนตรีขึ้นเป็นสามชั้น ซึ่งมีทำนองและเม็ดพรายน่าฟัง (มนตรี ตราโมท และวิเชียร กุลตัญญ์, 2523, หน้า 495-496)

เพลงเสนาเสนาะ สามชั้น (ท่อน 1)

เพลงแสนเสนาะ สามชั้น (ท่อน 2)

เพลงสุรินทรานุ สามชั้น

ข้อมูลจากหนังสือฟังและเข้าใจเพลงไทย โดยक्रमนตรี ตราโมท และวิเชียรกุลทัศน์อธิบายว่าเพลงสุรินทรานุ สองชั้น เป็นเพลงเก่าที่มีลีลาไพเราะเพลงหนึ่ง ในสมัยกรุงศรีอยุธยาใช้บรรเลงรวมอยู่ในเพลงมโหรี ต่อมาสมัยกรุงรัตนโกสินทร์นำมาใช้ในการบรรเลงปีพาทย์ และเรียบเรียงเป็นเพลงเรื่อง เรียกว่า “เรื่องสุรินทรานุ” มีเพลงสุรินทรานุ และเพลงจันทรานุ เป็นเพลงช้า ออกสองไม้เพลงกระต่ายชมเดือน และเพลงแม่วอนลูก เพลงลูกวอนแม่ เป็นเพลงเร็ว

ปลายรัชกาลที่ 3 ถึงต้นรัชกาลที่ 4 มีผู้นำเพลงสุรินทรานุ สองชั้น มาแต่งทำนองดนตรีขึ้นเป็นสามชั้น สำหรับบรรเลงรับร้อง ส่วนทางร้องนักปราชญ์ในทางคีตศิลป์ได้แต่งทำนองขึ้นในคราวเดียวกัน ซึ่งนับว่าเป็นเพลงร้องที่ไพเราะน่าฟังเพลงหนึ่ง ทำนองดนตรีและผู้แต่งทำนองร้องไม่ทราบว่าทำนองผู้ใดเป็นผู้แต่ง (มนตรี ตราโมท และวิเชียร กุศลทัศน์, 2523, หน้า 480-481)

เพลงสุรินทราทู สามชั้น (ท่อน 1)

เพลงสุรินทราหู สามชั้น (ท่อน 2)

เพลงสุรินทราหู สามชั้น (ท่อน 3)

แบบฝึกหัดท้ายบท

1. การฝึกแปลทำนองระนาดเอก

มือขวา	- ล - -	ซ ม - -	ดํ ดํ - -	รํ รํ - มํ	- มํ - มํ	- มํ - -	มํ มํ - -	รํ รํ - ดํ
มือซ้าย	- ซ ม	- - ร ด	- - - ร	- - - ม	- ซ - ล	- ซ - ม	- - - ร	- - - ด

ระนาดเอก1	ดํ ล ซ ม	ซ ม ร ด	ทุ ล ซ ล	ทุ ด ร ม	ร ม ซ ล	ดํ ล ซ ม	ล ซ ม ร	ซ ม ร ด
-----------	----------	---------	----------	----------	---------	----------	---------	---------

ระนาดเอก2	ซ ล ซ ม	ซ ม ร ด	ทุ ล ซ ล	ทุ ด ร ม	ร ม ซ ล	ซ ดํ รํ มํ	ดํ รํ ล ท	ดํ มํ รํ ดํ
-----------	---------	---------	----------	----------	---------	------------	-----------	-------------

2. การฝึกแปลทำนองระนาดทุ้ม

มือขวา	- ล - -	ซ ม - -	ตี ตี - -	ริ ริ - มี่	- มี่ - มี่	- มี่ - -	มี่ มี่ - -	ริ ริ - ตี
มือซ้าย	- ซ ม	- - ร ด	- - - ร	- - - ม	- ซ - ล	- ซ - ม	- - - ร	- - - ด

ระนาดทุ้ม 1

มือขวา	- ล - -	- ม - -	ตี ล - -	- มี่ - -	ริ ตี - -	ตี ล - -	ซ ม - -	- ตี - -
มือซ้าย	- ซ ม	- - ร ด	- - ซ ม	- ม - ม	- - ม ซ	- - ซ ม	- - ร ด	- ด - ด

ระนาดทุ้ม 2

มือขวา	- ล - -	- ม - -	- ล - -	- มี่ - -	- - ซ ล	ตี ริ มี่ -	- ซ ล -	- ตี - -
มือซ้าย	- ซ ม	- - ร ด	- - ซ ม	- ม - -	ร ม - -	- - - ซ	ม - - ด	- ด - ด

3. การฝึกแปลทำนองห้องวงเล็ก

มือขวา	- ล - -	ซ ม - -	ดํ ดํ - -	ริํ ริํ - มํ	- มํ - มํ	- มํ - -	มํ มํ - -	ริํ ริํ - ดํ
มือซ้าย	- ซ ม	- - ร ด	- - - ร	- - - ม	- ซ - ล	- ซ - ม	- - - ร	- - - ด

ห้องวงเล็ก 1

มือขวา	ดํ - ดํ -	ล - ซ -	ริํ - ริํ -	ดํ - ล -	ริํ - ริํ -	ดํ - ล -	ล - ล -	ซ - ม -
มือซ้าย	- ล - ซ	- ม - ด	- ด - ล	- ซ - ม	- ด - ล	- ซ - ม	- ซ - ม	- ร - ด

ห้องวงเล็ก 2

มือขวา	ดํ - ดํ -	ล - ซ -	ริํ - ริํ -	ดํ - ล -	ดํ - ดํ -	ล - ซ -	ซ - ม -	ม - ร -
มือซ้าย	- ล - ซ	- ม - ด	- ด - ล	- ซ - ม	- ล - ซ	- ร - ม	- ด - ร	- ล - ด

กระบวนการฝึกซ้อม

ให้ผู้เรียนฝึกฝนเพลงให้แม่นยำ จนท่องให้ขึ้นใจ ผู้บรรเลงในเครื่องมืออื่นนอกจากฆ้องวงใหญ่สามารถแปลทำนองได้ โดยยึดทำนองฆ้องวงใหญ่ไว้ และบรรเลงให้สอดคล้องในทิศทางเดียวกันทั้งวง

รายการอ้างอิง

มนตรี ตราโมท และวิเชียร กุลตัญญ์. (2523). ฟังและเข้าใจเพลงไทย. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ไทยเกษม.

อุทิศ นาคสวัสดิ์. (2530). ทฤษฎีและปฏิบัติดนตรีไทย ภาค 1 ว่าด้วยหลักและทฤษฎีดนตรีไทย โดย
ศาสตราจารย์ ดร.อุทิศ นาคสวัสดิ์. กรุงเทพฯ: ศิริวิทย์.

มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม